

Tillaga til þingsályktunar

um fyrirkomulag matvælaframleiðslu til neyðarbirgða.

Flm.: Þórarinn Ingi Pétursson, Hafdís Hrönn Hafsteinsdóttir, Halla Signý Kristjánsdóttir, Ingibjörg Isaksen, Lilja Rannveig Sigurgeirsdóttir, Líneik Anna Sævarsdóttir, Stefán Vagn Stefánsson, Ásthildur Lóa Þórsdóttir, Eyjólfur Ármannsson, Guðmundur Ingi Kristinsson, Inga Sæland, Jakob Frímánn Magnússon, Tómas A. Tómasson, Gísli Rafn Ólafsson.

Alþingi ályktar að fela matvælaráðherra að útfæra fyrirkomulag vegna neyðarbirgða landbúnaðarafurða sem hægt er að framleiða hér á landi við endurskoðun búvörusamninga árið 2024 þar sem markmiðið yrði að tryggja lágmarksbirgðir af landbúnaðarafurðum í landinu hverju sinni.

Greinargerð.

Tillaga þessi er flutt í annað sinn, en var áður lögð fram á 153. löggjafarþingi (397. mál) og er nú endurflutt óbreytt með minni háttar breytingum á greinargerð.

Nauðsynlegt er að skýra hvað átt er við með neyðarbirgðum, til hve langs tíma sé horft og hvaða aðstæðna. Mismunandi vá sem steðjað getur að, getur kallað á mismunandi viðbúnað. Bæði þarf að horfa til birgða af vörum sem tilbúnar eru til neyslu auk aðfanga eins og orku, eldsneytis, áburðar, fódurs og umbúða. Þá er trygg greiðslumiðlun einnig mikilvæg forsenda þess að útvega megi lykilaðföng eins og fóður, lyf og umbúðir. Mikilvægt er, þegar litið er til framtíðar, að horfa til reynslu af þeim áföllum sem á okkur hafa dunið á undanförunum árum. Ýmsar hamfarir, heimsfaraldrar og stríðsátök geta gert það að verkum að flutningsleiðir til landsins stöðvist. Við þær aðstæður þarf að tryggja að lágmarksbirgðir séu til af matvælum í landinu á hverjum tíma. Samkvæmt skýrslu um neyðarbirgðir sem flutt var á Alþingi í byrjun október árið 2022 er staða neyðarbirgða í landinu ekki viðunandi. Kortleggja þarf stöðuna betur, leggja til áhrifaríkar aðgerðir og leiðir til að tryggja að lágmarksbirgðir matvæla séu til fyrir þjóðina á hverjum tíma.

Byggja þarf upp fyrirkomulag sem tryggir að nægilegt magn afurða sé til á hverjum tíma sem og að jafnvægi ríki á markaði með landbúnaðarafurðir. Fyrirkomulagið getur falið í sér inngríp ríkisvaldsins í formi stuðnings til að geyma afurðir í tiltekinn tíma hjá afurðastöðvum/framleiðendum til að tryggja birgðahald. Slíkt fyrirkomulag þekkist í öðrum löndum til að tryggja lágmarksbirgðahald og jafnvægi á mörkuðum. Slíkar aðgerðir þurfa að miða að mismunandi tegundum framleiðsluvara og geymslutíma þeirra þar sem beita þarf ólíkum leiðum fyrir mismunandi tegundir landbúnaðarafurða.

Í skýrslu sem Landbúnaðarháskóli Íslands sendi frá sér árið 2021 var fjallað um fæðuöryggi og hvað þarf til að uppfylla viðmið þess efnis. Samkvæmt skýrslunni stöndum við okkur að mörgu leyti vel en erum og verðum áfram háð innflutningi á ákveðnum vörum sem og aðföngum til að geta framleitt ýmsar vörur innan lands.

Það fyrirkomulag sem lagt er til í tillögu þessari snýr að kerfi sem tryggir að hægt sé að

framleiða landbúnaðarafurðir héraendis og í umframmagni miðað við hefðbundna neyslu, en ríkisvaldið hafi á sama tíma heimildir til að greiða framleiðendum geymslugjald til að geyma umframframleiðsluna án þess að hún hafi áhrif á verðmyndun á markaði. Fyrirkomulagið þarf að taka mið af mismunandi framleiðsluvörum sem eru með ólíkan geymslutíma og framleiðslumagn. Á sama tíma og afurðastöðvar/framleiðendur fengju greitt geymslugjald fyrir ákveðið magn afurða mættu þeir ekki afsetja þær vörur á markaði á sama tíma.

Skoða þarf einnig sérstaklega uppbyggingu kornræktar og geymslu á kornbirgðum hér á landi. Byggja þarf upp viðamikil kornsamlög þar sem fjárfest yrði í innviðum vegna kornræktar til mannelis og skepnufóðurs. Talsverðir fjármunir verða settir í að auka kornrækt á Íslandi á næstu árum, en tveir milljarðar króna eiga að fara í kynbætur á plöntum, þróun á jarðbótum og fjárfestingu í innviðum. Það er mikilvægt fyrsta skref en það þarf að gera meira. Flutningsmenn telja að skoða þyrfti svipað fyrirkomulag og með hin hefðbundnu matvæli hvað varðar geymslugjald til þess að tryggja að umframbirgðir yrðu til staðar á hverjum tíma. Með þessu fyrirkomulagi væri hægt að festa kornrækt í sessi sem búgrein hér á landi, bæta fæðuöryggi þjóðarinnar og efla innlenda framleiðslu til framtíðar.